

ירושלמי היתה טבלא מונחת וזכוית עליה דרסה ע"ג טבלא ונשברה הזכוית על הטבלא משלם נזק שלם ועל הזכוית משלם חצי נזק. היתה טבלא מונחת זו ע"ג זו דרסה על העליונה משלם נזק שלם נשברה התחתונה משלם חצי נזק.

בית הבחירה למאירי מסכת בבא קמא דף יז עמוד ב

כל שבזב טמא אף בלא מגע גמור כגון היסט בנזקים משלם נזק שלם שאם הלכה הבהמה כדרכה על גבי דף אחד ויש בראש האחר של דף כלים ונפלו הכלים שבראש האחר בסבת הלוכה על הראש שבזב זה חייבת נזק שלם וכן עגלה או בהמה אחרת שהיתה מושכת בקרון ונתגלגל הקרון על הכלים ושברם חייב בעל הבהמה נזק שלם כאלו הלכה דרך הלוכה על הקרון ודחקה את הקרון על הכלים עד ששברן ואין זה דומה לדליל הקשור ברגלי התרנגולים שזה דרכו ודליל אין דרכו וטעם חצי נזק שבדליל כבר פרשו גדולי המפרשים שאינו משום צרורות שמאחר שהדליל קשור בגופו אינו קרוי צרורות שהרי נגופו הוא אלא שמצד שנוי הוא נכלל בדין קרן וקרון מיהא שדרכו בכך דינו בנזק שלם וכן כיוצא בה זב שמשך בקרון וטהור על גבי הקרון הרי הטהור טמא כאלו הסיט הזב בגופה של קרון אף על פי שלא הסיט בו אלא על ידי משיכה וכל שכן אם הזב על הקרון שנטמאו הכלים שנדרסה הקרון עליהם:

וכל שבזב טהור בלא מגע בנזקין של בהמה משלם חצי נזק וכשם שהזב שזרק אבן לטהור אין טהור טמא כך נזקי בהמה שיצאו צרורות מתחת רגליה אינו אלא בחצי נזק כמו שביארנו ואי אתה מפרשה במגע שהרי מגע על ידי דבר אחר בזב טהור ובנזקים משלם נזק שלם שאלו נגע הזב באוכלין על ידי דבר אחר אינם אלא שניים ולא שיהו ראשונים כאלו נגע בהם בגופו ואלו בנזקים משלם נזק שלם היה הזב על הקרון והותז צרור מתחת הקרון ונגע בטהור ולא נטמא וכן בנזקים אינו אלא בחצי נזק רכב הזב על בהמה ונגעה בכלים נטמאו וכן בנזקים חייב לפי ששמירתה עליו אם בנזק שלם וברגל אם בחצי נזק ובצרורות:

ומ"מ אף על פי שהארכנו בדין הקש זה שבזב אצל נזקים לא הועלנו אלא למה שהזכרנו בו והרבה דברים טמאים בזב שאין מחייבין בכיוצא בהם בנזק שלם וכן יש כלים שאין מטמאין במדרס הזב שכיוצא בהם מחייבין בנזקים נזק שלם עד שאם באנו להשוות את המדות ביניהם הוצרכנו לדחקים גדולים שאין להם שיעור אלא שאין למדין מן הכללות לגמרי למה שלא הזכר בהם ואף כיוצא בזו אמרו ע"ז ס' ב' כל שבזב טהור בגוי אינו עושה יין נסך וכו' שלא נאמרה אלא לדברים מועטין כמו שהתבאר במקומו:

מלחמת ה' מסכת בבא קמא דף יא עמוד ב

ויש דרך אחרת בפ"ז זו השמועה בעצמה והוא שנפרש ונאמר דרבה בתר בסוף אזיל והא דקאמר' בגמ' ותפשוט ליה מדרבה הכי פירושא תפשוט דבתר בסוף אזלין מדאמר רבה ובא אחר ושברו במקל פטור ולא אמר הראשון חייב דאי ס"ד בתר מעיקרא אזיל הל"ל הראשון חייב ואשמועין רבותא ולא לימא דשני פטור דשני אפי' אזלת בתר בסוף פטור כיון שסופו להשבר ואין לו דמים עכשיו אלא ודאי מדאיצטריכא ליה פטורא דשני ש"מ דראשון נמי פטור דבתר בסוף אזלין וזו קשה לדברי רבינו שלמה ומקצת המפרשים ז"ל שאמרו דמדבריה שמעינן דבתר מעיקרא אזלין דהא אפי' אזלת בתר בסוף פטור שאין לו דמים לזה ומה ישלם

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף כו עמוד ב

ואמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור, כלומר השני אבל הראשון חייב דבתר מעיקרא אזלין וכל שזרקו מראש הגג וראוי לישבר הרי הוא כאלו נשבר, והכין משמע בריש פרקין דבעי רבא דרסה על הכלי ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו בתר מעיקרא אזלין וגופה הוא כלומר וחייב בכל כאלו שברתו מעיקרא ברגלה או דלמא בתר תבר מנא אזלין ואמרינן ותפשוט ליה מדרבה דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו פטור ופרקינן לרבה פשיטא ליה לרבה מבעיא ליה, אלמא משמע לכאורה דלרבה בתר מעיקרא אזלין לחייב הראשון כאלו הוא גופיה תבר וכענין שהיינו מחייבין בדרסה על הכלי לכשתמצא לומר דבתר מעיקרא אזלין, אבל הראב"ד ז"ל פירש ששניהם פטורין, שהראשון פטור שאף על פי שאמדוהו לישבר שמא לא הי' נשבר והו"ל כאמדוהו למיתה וניה שהוא פטור, ושני נמי פטור כיון שאמדוהו למיתה אמרינן מנא תבירא תבר. ולפי פירושו כי פשטינן לעיל גבי בעיא דרבא מדרבה דבתר מעיקרא אזלין לאו למימרא דבהא דרבה ראשון חייב, אלא דמינה שמעינן דאע"ג דנתגלגל ונשבר לא אזלין בתר תבר מנא אלא בתר מעיקרא וכיון דנשבר לבסוף מתוך גלגול דריסתו חייב בנזק שלם.

בענין מנא תבירא תבר

ב"ק דף יז ע"ב. זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרינן ליה מנא תבירא תבר. וקשה מה צריך לטעם דמנא תבירא תבר הא הכלי הולך לאיבוד להשבר והיא אבודה ממנו ומכל אדם ואין לה בעלים ופשיטא דפטור.

והנראה דמייירי ביכול להציל הכלי, ולכן אינה אבודה ממנו ומכל אדם, דלא חל עליה הדין דאבודה כיון דיכול להצילה, ואעפ"כ שפיר חשיב מנא תבירא כיון שכבר נעשה בה מעשה שבירה דאם לא יציל הכלי הוא ישבר, וע"כ שפיר מיקרי מנא תבירא. ולפי"ז יתבאר דברי הרמב"ם (פ"ז מהל' חובל ומוזק הי"ב) דפסק הזורק כלי וכו' וקדמו אחר ושברו במקל וכו' שלא שבר אלא כלי שסופו להשבר מיד בודאי ונמצא כשובר כלי שבור ואין זה כגורם ע"כ, וצ"ע כוונתו בזה שאין בזה הדין דגורם, והלא פטורא הוא מחמת כלי שבור, אבל לפי"ד א"ש דמייירי הכא דיכול להציל הכלי והו"א דליתחייב משום גורם שגורם שלא יוכלו יותר להציל הכלי, ואף דעל עצם השבירה הוא פטור משום מנא תבירא, אבל יתחייב משום גורם, וע"ז כתב הרמב"ם דאין זה גורם, [כיון שאינו גורם היזק אלא רק מניעת הצלה].

On Shabbos, can one use

**The Gerald & Karin Feldhamer
OU Kosher Halacha Yomis**

This column is dedicated in memory of:

Rav Chaim Yisroel ben Reb Dov HaLevi Belsky, zt'l
Senior OU Kosher Halachic Consultant from 1987-2016

Q. Some toilets have an optical sensor and flush automatically when one walks away from the toilet. What should a person do if they find themselves on Shabbos in a place that only has automatic toilets?

A. Rav Belsky, zt'l (Shulchan HaLevi 7:7) discusses this question and rules that if there is no other option, it is permitted to use such a toilet. He explains that activating the toilet by movement of one's body is referred to in *halacha* as *kocho* (literally, one's power.) For example, if one tears a cloth with their hands, that is a direct *melacha*, but if one shoots an arrow through a cloth, that is *kocho*. On a Torah level, one is liable in both cases, but regarding Rabbinic prohibitions there is a difference. The Gemara (Shabbos 100b) permits pouring waste water onto the side of a boat and letting it run off into the sea (*kocho*). The Ritva (Shabbos 100b) explains that pouring waste water directly into the sea is a rabbinic violation (carrying from a private domain to a *karmalis*). Nonetheless, Chazal permitted this due to the consideration of "*kavod habriyos*" (human dignity), so long as it is done indirectly, by means of *kocho*. Similarly, in the case of one who must use an automatic toilet, it is permitted because of *kavod habriyos*, since it is activated indirectly by means of *kocho*. One must be mindful that if lights turn on when one enters the bathroom, then it is forbidden to do so. One cannot violate a Torah prohibition even in a situation of *kavod habriyos*.

Learn about this program and to subscribe visit <https://oukosher.org/halacha-yomis-email/>

View archive on <https://oukosher.org/halacha-yomis/>